

Liite

Vantaan kaupungin lausunto valtiovarainministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

- Valmistelussa tulisi arvioida vastaavalla tavalla kuin joidenkin valtion virastojen kohdalla tarkemmin ne taloudelliset vaikutukset, jotka tulevat kohdistumaan kuntien talouteen. Kuntiin kohdistuu koko ajan sellaisia uusia vaateita, jotka edellyttävät tietojärjestelmämuutoksia. Valtion virastoihin nähden kunnilla on myös lukumääräisesti huomattavasti enemmän tietojärjestelmiä.
- Tekniset haasteet vanhimman käsin kirjoitetun aineiston muuntamisessa koneluettavaan muotoon.

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei veloiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

- Julkisuuslakia ja tiedonhallintalakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tiheästi päivittyvät tiedot sekä arvokkaat tietoaineistot olisi pyynnöstä saatettava saataville koneluettavassa muodossa ja tarvittaessa ohjelmointirajapinnan kautta. Rajapintoja ei kuitenkaan olisi pakko rakentaa, jos se olisi taloudellisesti tai teknisesti kohtuutonta, ja tämä arvioitaisiin tapauskohtaisesti. Vaarana tässä kuitenkin on se, että isojen kaupunkien oletetaan pystyvän rakentamaan rajapintoja enemmän kuin pienten kuntien. Jos kunnalla on tällaisia aineistoja, rajapintojen tekemisestä koituu suuria kustannuksia, koska kunnissa mm. on harvoin riittävästi rajapintaosaamista, jolloin konsulttien rooli nousee isoksi. Osaamista tarvitaan myös tietosuojassa, ettei aineistoja yhdistelemällä synny arkaluonteista/ salassa pidettävää tietoa. Vantaan kaupunki katsoo, että vapaaehtoisuus rajapintojen rakentamiseen on suositeltavampi etenemistapa. Esimerkiksi Vantaa on jo etenkin paikkatietojärjestelmiin avannut rajapintoja.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

- Vanhoihin asiakirjoihin, jotka mahdollisesti voidaan katsoa arvokkaiksi tietoaineistoiksi ja jotka tulevat avoimen datan soveltamisen piiriin, voi sisältyä henkilötietoja. Onko esityksen yhteydessä mietitty, milloin henkilötietoja sisältävien

asiakirjojen sisältö vanhentuu ja ne pystytään julkaisemaan? Tämä voi tarkoittaa pahimmillaan sitä, että viimeistä sataa vuotta (Vantaalla 1921-2017) ei käytännössä voi julkaista.

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

- Vantaan kaupunkikonsernin yhtiöistä ehdotettua lakia sovellettaisiin Vantaan Energia Oy:n alakonserniin.

Tunnistatko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

- Koska tiedossa ei ole sellaista erityissääntelyä, joka velvoittaisi Vantaan Energiaa asettamaan sähköverkkotoiminnassaan sen hallussa olevia, yleishyödyllisen palvelun tuottamiseen liittyviä asiakirjoja saataville kaupallista tai muuta kuin kaupallista uudelleenkäyttöä varten, koskisi ehdotetun lain velvoite yleishyödyllisen palvelun tuottamiseen liittyvien asiakirjojen saataville asettamisen osalta vain niitä asiakirjoja, joiden uudelleenkäytön Vantaan Energia päättää itse sallia.

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

- Ei ole tiedossa tällaista sääntelyä. Esimerkiksi julkisuuslakia ei sovelleta kaupunkikonsernin yhtiöihin.

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

- Arvokkaiden tietoaaineistojen saataville asettamista koskevan veloitteen osalta vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida, koska komission täytäntöönpanosäädöksiä ei ole annettu eikä se, mitä tietoaaineistoja velvoite koskee ole näin ollen tiedossa. Arvokkaita tietoaaineistoja näin ollen ei myöskään ole määritetty.

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

- Tiedon avoimuus on lähtökohtaisesti myönteinen asia ja vallitseva käytäntö. On kuitenkin mahdollista, että tietojen avoimuus myös joltain osin voi vaikuttaa esim. halukkuuteen luovuttaa tietoja tutkimuskäyttöön, vaikka tietosuoja on järjestetty asianmukaisesti.

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

- Tätä on vaikea arvioida, mutta ei voida täysin poissulkea.

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

- Tutkimusaineistojen maksuton saatavuus on pääosin vallitseva käytäntö jo nyt. Jakelukanavia ovat esim. HRI ja Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.

Tunnistatko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

- Tässä vaiheessa ei vielä ole tehty varsinaista arviota, mutta arvokkaiden tietoaineistojen luokista Vantaalta ainakin löytyvät seuraavat:
 - Geospatial (Postcodes, and national and local maps)
 - Statistics (Demographic and economic indicators)
 - Mobility (Road signs and inland waterways)
- Em. lisäksi arvokkaita tietoaineistoja mahdollisesti voivat olla:

- kaupunginarkiston pysyvästi säilytettävät aineistot, esim. kulttuurihistoriallisesti tärkeä aineisto kuten mm. ennen vuotta 1921 säilytetty aineisto ja sota-ajan aineisto
- vanhat kaupungin/kauppalan/kunnan päätöksentekoaineistot
- vanhat valokuva-aineistot (kaupunginmuseo)

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

- Tässä vaiheessa ei ole vielä varauduttu. Vantaalla valmistellaan tiedonhallintamallia, joten varautuminen voisi olla järkevää ottaa huomioon siinä. Säännös edellyttäisi viranomaisia, jonka hallussa on arvokkaita tietoaineistoja, asettamaan nämä aineistot saataville koneluettavassa muodossa riippumatta siitä, missä muodossa aineisto on tuotettu tai missä muodossa sitä säilytetään. Arvokkaiden tietoaineistojen avaaminen oletettavasti tuo suuria kustannuksia, koska lähdejärjestelmät eivät välttämättä tue koneluettavan datan tuottamista. Vantaalla on yli 400 tietojärjestelmää, joten varautuminen voi tulla kalliiksi.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

- Esityksessä on kuntien kohdilla taloudellisten vaikutusten arvioitu jäävän vähäisiksi, vaikka esitys koskee ensisijaisesti tiedon luovuttamisen tapoja ja muotoja. Datan avaaminen edistää organisaatioiden avoimuutta, mutta lisää samalla kuitenkin myös työtä ja uuden oppimista sekä erityisesti kustannuksia. Kuntien on yleisessä taloustilanteessa (sote/maakuntamalliin siirtyminen, covid-19 tilanne) pystyttävä löytämään säästöjä.